

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра психології, політології та соціокультурних технологій

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри

(підпис) (прізвище та ініціали)
«__» _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
здобувача ступеня бакалавра соціальної роботи

Рожка Владислава Вікторовича

за темою

*«Група взаємодопомоги» як складова соціальної технології проєктування
варіантів самозайнятості молоді»*

(галузь знань 23 «Соціальна робота», спеціальність 231 «Соціальна робота»)

Науковий керівник:
кандидат політичних наук, старший
викладач кафедри М.С.Назаров
«__» _____ 20__ р.

Підсумкова оцінка:
Національна шкала _____
Кількість балів ECTS _____

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)
Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)
Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Суми 2021 р.

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи здобувача ступеня бакалавра соціальної роботи Рожка Владислава Вікторовича на тему:

«Група взаємодопомоги» як складова соціальної технології проектування варіантів самозайнятості молоді»

(49 сторінок, **X використаних джерел**, 4 додатки).

Ключові слова: група взаємодопомоги, самозайнятість, молодь, технологія проектування, децентралізація, територіальна громада.

Об'єкт дослідження: самозайнятість молоді як один з шляхів працевлаштування.

Предмет дослідження: група взаємодопомоги у соціальній роботі з молоддю , як метод активізації для пошуку можливостей самозайнятості.

Мета та завдання дослідження полягають в розробці та апробації програми групи взаємодопомоги серед молоді Есманьської громади для пошуку можливостей самозайнятості.

Методами дослідження є загальні та спеціальні наукові методи: аналіз документів, анкетування, спостереження та діагностичний метод.

Установлено, що група взаємодопомоги – успішний метод активізацій молоді, розроблена нами програма групи взаємодопомоги для активізації молоді Есманьської громади щодо пошуку можливостей самозайнятості – дієва складова соціальної технології проектування варіантів самозайнятості молоді.

Матеріали кваліфікаційної роботи рекомендуються використовувати у роботі з молоддю, та особами які опинилися в СЖО та потребують допомоги, і у розробці проектів стосовно розвитку молоді в територіальних громадах.

ЗМІСТ

Вступ

На даний момент Україна перебуває в складній соціально-економічній ситуації. У таких умовах серед цілої низки проблемних питань особливо гостро постає питання безробіття серед молоді в громадах. Ця проблема в Україні кожного року набуває все більшої актуальності. Адже за останні роки статистика у сфері зайнятості свідчить про те, що відсоток працевлаштованої молоді значно зменшується.

Станом на 1 серпня 2020 року в Сумській області було зареєстровано 11.2 тис. населення до 35 років, що складало 30% від загальної кількості безробітних. Новоутворені територіальні громади мають бажання змінити ситуацію всередині, шляхом розвитку самозайнятості, про це свідчить написання стратегічних планів розвитку, в яких приділено увагу працевлаштуванню молоді та їх самозайнятості.

Варто зазначити, що причинами такої статистики може бути відсутність досвіду та практичних навичок серед молоді, що не дозволяє конкурувати на ринку праці з більш досвідченими працівниками, адже більшість роботодавців не готові прийняти на роботу людину без досвіду роботи та витратити на її навчання час та ресурси, а можливі варіанти самозайнятості не є загальновідомими та потребують більшої активності і зусиль молоді.

Отже молодь в громаді – вразлива група, яка займає особливе місце в структурі суспільства та відіграє важливу роль у політичному та громадському житті, а також сприяє розвитку територіальної громади і потребує уваги – вирішення проблем безробіття.

Молодь - одна з продуктивних сил суспільства. Ця категорія населення України визначається віком від 14 до 35 років. Молодь називають поколінням перехідного періоду, що живуть в епоху швидких і глибоких змін, в роки суворих потрясінь і нових можливостей.

Об'єкт: самозайнятість молоді як один з шляхів працевлаштування.

Предмет: група взаємодопомоги у соціальній роботі з молоддю , як метод активізації для пошуку можливостей самозайнятості.

Мета: Розробка та апробація програми групи взаємодопомоги серед молоді Есманьської громади для пошуку можливостей самозайнятості.

Завдання:

1. Проаналізувати джерельну базу дослідження.
2. Описати нормативно-правову базу щодо працевлаштування молоді.
3. Охарактеризувати етичні засади груп взаємодопомоги.
4. Охарактеризувати теоретичний матеріал щодо створення та діяльності груп взаємодопомоги.
5. Створити групу взаємодопомоги у громаді для пошуку можливостей самозайнятості серед молоді.
6. Зробити аналіз роботи групи взаємодопомоги молоді щодо пошуку можливостей самозайнятості як одного з шляхів працевлаштування.

Методи використовувані у дослідженні: метод соціальної діагностики, а саме - аналіз документів, анкетування та спостереження.

Діагностичний метод - один із обов'язкових методів, що використовується під час проведення соціального дослідження. Виконує чотири функції:

- діагностична - визначає різні стани соціальних об'єктів та їх характеристику;
- прогностична - допомагає формувати майбутні прогнози щодо майбутніх характеристик соціального об'єкту;
- управлінська - дає можливість отримати важливу інформацію для ефективного управління соціальними об'єктами;
- пізнавальна - дає можливість отримувати нові знання про найважливіші характеристики соціальних об'єктів.

Аналіз документів - поширений метод у проведенні соціологічних досліджень, також це один із видів діагностичного методу з допомогою якого ми отримуємо офіційну первинну інформацію щодо нашого дослідження.

Анкетування - дає нам можливість отримати інформацію, що не відображена в документах та не виявлена при прямому спостереженні.

Спостереження - метод, що дає нам можливість отримати первинну вербальну та невербальну інформацію про цільову групу шляхом безпосереднього сприйняття та прямої реєстрації фактів, що стосуються досліджуваного об'єкта. Застосовується з іншими методами збору інформації.

Теорію групи та її вплив на особистість досліджували І. Вачков, Я. Коломинський, Р. Кочунас, К. Левін, Д. Майерс, В. Москаленко, С. Прученков, К. Рудестам, І. Ялом, Т. Яценко та ін.; групи взаємодопомоги як форми групової соціальної роботи розглядали А. Капська, Т. Семигіна, В. Сидорова та ін.

Дослідженням явища самозайнятості та інтерпретацією поняття займались такі вчені: О. Ю. Кузнєцов, Ф. Кене, А. Сміт, Й. Шумпетер, Г. Шмоллер, Ф. Тауссіг, Д. Старк, Дж. Сай, Дж. Мілл, С.Д. Максименко, Б. Ведреш, Б. Гільдербранд, І. В. Гете, Ф. В. Шеллінг, А. В. Шлегель, М. Хайдеггер, П. Тейяр де Шарден, К. Вільсон, Ж. П. Сартр, О. Зеленова, В.О. Щурова, О.А. Владимірова, А.В. Дістервега, котрі зробили значний внесок у розробку даного питання та розуміння дійсності такого явища в суспільстві як самозайнятість.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що метод груп взаємодопомоги використовується у соціальній роботі, за для створення об'єднань людей в складних життєвих ситуаціях, а дане дослідження показує те, що це дієвий метод роботи з молоддю, для їх об'єднання, спільної роботи та пошуку нових креативних ідей саме в напрямку самозайнятості в громаді.

Матеріали кваліфікаційної роботи рекомендуються використовувати у роботі з молоддю, та особами які опинилися в СЖО та потребують допомоги, і у розробці проектів стосовно розвитку молоді в територіальних громадах.

Кваліфікаційна робота здобувача ступеня бакалавр соціальної роботи складається з вступу, двох розділів, висновків, рекомендацій, списку використаних джерел та додатків і налічує 49 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОБОТИ

1.1 Аналіз літератури

В Україні проблема самозайнятості є наразі вельми актуальною. Масштабність пов'язаних із працевлаштуванням труднощів, складнощі пошуку випускниками вишів, та й узагалі молоддю, першого місця роботи, непоодинокі випадки втрати найманими працівниками роботи внаслідок звільнення, часті затримки з виплатою зарплати та інші соціально-економічні негаразди – усе це свідчить про надзвичайну гостроту порушеного питання. Тож ідеться про активний і невідкладний пошук ресурсів для розв'язання згаданих життєво важливих проблем, і передусім через самозайнятість.

У соціальній роботі «група» означає - обмежену в розмірах спільноту людей, які мають певні ознаки (характеру діяльності, рівня розвитку, соціальної або класової приналежності, структури, композиції, тощо)” та виокремлюється серед інших [Психолого-педагогический словарь / [сост. Е.С. Рапацевич]. - Минск : “Соврем. слово”, 2006. - 928 с.].

Зазвичай група складається з двох (частіше більше) людей, що мають спільні цілі, схожі інтереси в момент пізнавально-емоційного і соціального обміну під час однієї або декількох зустрічей, щоб було достатньо для того, щоб в учасників склалося враження один про одного, сформувався перелік норм функціонування їх як групи, сформульована мета і цілі роботи групи; щоб з'явилося відчуття єдності. Це визначення не лише розкриває сутність поняття, а й показує механізм створення та розвитку групи.

Ф. Сільверман визначає, що в реальному житті взаємна допомога є тоді, коли люди, мають спільні питання чи проблеми, об'єднуються для взаємної підтримки й допомоги у пошуку конструктивних дій щодо вирішення певних проблем. Такі групи мають назву «група самопомоги». Оскільки допомога, яка здійснюється в таких групах, має взаємний характер, тому більш доречним вважаємо використання терміна «групи взаємодопомоги». Людина є

соціальною істотою. Під час пошуку сенсу життя, виходу зі складної життєвої ситуації, задоволенням своїх потреб та бажань людина активно взаємодіє з іншими людьми чи соціальними групами і виступає як їх учасник або організатор. Самодопомогу визначають як перший крок у вирішенні власних проблем, допомагаючи іншим, людина відчуває безкорисне почуття щедрості, гідності, її самоповага зростає, що дає суттєвий терапевтичний ефект. Як бачимо, поняття самодопомога та взаємодопомога є рівнозначними й включають об'єднання зусиль людей, які мають схожі проблеми, для надання допомоги один одному.

На думку експертів у галузі економіки, фахівців у галузі трудового права, соціальних працівників та психологів, розв'язання проблеми самозайнятості – це хоч і вимушений, але давно назрілий і практично найбільш ефективний спосіб самореалізації професійного становлення молоді в сучасних умовах децентралізації.

Самостійна зайнятість досі розглядалася в основному в філософії, соціології, економіці та деяких інших науках. Її трактували як особливий вид людської діяльності і життя, а його суб'єкт – як представник певної спільноти (О. Ю. Кузнецов), як власник капіталу (Ф. Кене, А. Сміт та ін.). Це розглядається як основа для впровадження організаційно-економічних інновацій (Й. Шумпетер); активні інновації не тільки в виборі з наявних альтернатив розподілу ресурсів, а й у створенні нових ринкових можливостей (Г. Шмоллер, Ф. Тауссіг).

Самозайнятість характеризується як особлива діяльність з точки зору структурних властивостей – в синхронний вимір і динамічний - у часі, який здатний не тільки об'єднати, а й зруйнувати (Д. Старк та ін.). Усі суб'єкти самозайнятості - новатори, які поєднують ресурси; діячами без керівника; їх важливою особливістю є здатність самостійно організовувати виробництво (Дж. Сай, Дж. Мілл).

На думку сучасних дослідників, самозайнятість - це суспільне явище, яке увиразнює особливий тип зайнятості, зокрема, за для виходу за рамки потреб (С.Д. Максименко), і може бути віднесене до практичної, пізнавальної та естетичної діяльності одночасно (Б. Ведреш, Б. Гільдербранд і ін.).

Поняття «самозайнятість» розглядається з різних позицій: як прояв особистої свободи (І. В. Гете, Ф. В. Шеллінг, А. В. Шлегель) в результаті бажання бути самим собою, реалізуватися, знайти власне «Я» (М. Хайдеггер) як процес внутрішнього самовдосконалення людини, поступово перетворюється на зовнішню активну діяльність (П. Тейяр де Шарден, К. Вільсон) як процес розкриття людиною здібностей, притаманних йому від народження (Ж. П. Сартр).

К. Маркс вбачав у внутрішньо вмотивованій творчій діяльності, що звільняється від зовнішньої детермінації і стандартних способів дій та інтерпретується «свободою діяльності». Ми поділяємо погляди тих авторів (зокрема Л.О. Зеленова, В.О. Щурова, О.А. Владимірова та ін.), які вважають, що будь-яка діяльність може функціонувати як самозайнятість [Зеленов Л. А. История и философия науки : учеб. пособ. / Л. А. Зеленов, А. А. Владиміров, В. А. Щуров. – М. : Флинта ; Наука, 2011. – 472 с.]. Наприклад, термін «самозайнятість» широко використовується в педагогічних науках, розуміючи під ним на думку А.В. Дістервега «природний розвиток здібностей» [Дистервег А. Избранные педагогические сочинения / Адам Дистервег. – М. : Учпедгиз, 1956. – 374 с.].

На межі ХІХ та ХХ століття мислитель Петро Кропоткін проводив аналіз свідчень існування такого явища, як елементу суспільного життя. У своїй праці «Взаємна допомога яко чинник розвитку» доводив дієвість взаємодопомоги як одного з причин того, що людство вижило як рід, а також у праці були зазначені моменти, що взаємодопомогу використовують не тільки люди, а й тварини.

Стосовно використання методу груп взаємодопомоги для вирішення питання працевлаштування молоді в науковій літературі не зазначено, тому для нас це перший крок для апробації дієвості даного методу щодо активізації молоді в громаді та пошуку креативних ідей щодо вирішення проблеми безробіття молоді в громаді шляхом самозайнятості.

1.2 Ключові теоретичні поняття щодо проблеми

Цільовою аудиторією дослідження є молодь – громадяни України віком від 14 до 35 років.

Створення групи взаємодопомоги планується в Есманьській територіальній громаді – це жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, селищ, міст, що мають єдиний адміністративний центр;

Соціальна технологія - сукупність методів, прийомів зміни соціуму в напрямку задоволення різнобічних, соціально значимих потреб громадян. [Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Соціальні технології. Ч.1, Кіровоград, 2005 - 104 с.]

Складова соціальної технології проектування варіантів самозайнятості молоді є група взаємодопомоги – це група, учасники якої, поділяючи певні особисті інтереси, маючи схожий досвід, об'єднуються для співпраці з метою реалізації власних потреб або потреб спільноти завдяки обміну інформацією, взаємопідтримки, іноді – представництва.

Самозайнятість – є однією з форм трудової зайнятості, що передбачає самостійну організацію власної трудової діяльності а саме самостійне розпорядження вигодами від цієї діяльності та несення всіх пов'язаних із нею ризиків.

Самозайнята особа - це платник податку, який є фізичною особою - підприємцем або провадить незалежну професійну діяльність за умови, що така особа не є працівником в межах такої підприємницької чи незалежної професійної діяльності.

Децентралізація - це передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. Так, аби якомога більше повноважень мали ті органи, що ближче до людей, де такі повноваження можна реалізовувати найбільш успішно.

Стратегічний план розвитку громади – визначення майбутнього образу (бачення) громади, головних стратегічних цілей та планів дій (заходів, спрямованих на досягнення цілей).

Працевлаштування – комплекс правових, економічних та організаційних заходів, спрямованих на забезпечення реалізації права особи на працю;

Державна стратегія регіонального розвитку є документом, в якому визначаються цілі та правила процедур для центральних, місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування для досягнення стратегічних цілей регіонального розвитку і розробляється на довгостроковий період (понад п'ять років) з урахуванням положень національних стратегічних документів.

Зайнятість – не заборонена законодавством діяльність осіб, пов'язана із задоволенням їх особистих та суспільних потреб з метою одержання доходу (заробітної плати) у грошовій або іншій формі, а також діяльність членів однієї сім'ї, які здійснюють господарську діяльність або працюють у суб'єктів господарювання, заснованих на їх власності, у тому числі безоплатно;

Безробіття – соціально-економічне явище, за якого частина осіб не має змоги реалізувати своє право на працю та отримання заробітної плати (винагороди) як джерела існування;

Безробітний - особа віком від 15 до 70 років, яка через відсутність роботи не має заробітку або інших передбачених законодавством доходів як джерела існування, готова та здатна приступити до роботи;

1.3. Особливості цільової аудиторії

Молодь - одна з продуктивних сил суспільства. Ця категорія населення України визначається віком від 18 до 35 років. Молодь - специфічний контингент населення, якісно відмінний від всіх інших вікових груп. Особливостями даної вікової групи є:

- підвищена (у порівнянні з іншими віковими групами) народжуваність - саме жінки молодого віку становлять основну частину народжень;
- висока міграційна мобільність;
- висока затребуваність освіти - практично всі учні у вищих і професійних навчальних закладах молодого віку;
- підвищена мобільність при зміні роботи, перепідготовки, освоєнні нових видів і напрямків діяльності.

Есманьська селищна громада – це новоутворена громада, яка за специфікою відноситься до аграрного регіону. Кількість населення громади становить – 5114 осіб. Якщо говорити про міграційну мобільність молоді в громаді, то можна назвати ряд проблем, через які молодь молоді не залишається тут жити, а саме:

Гострою проблемою в громаді є безробіття. Відсоток безробітних до всього працездатного населення громади становить 5.7%, що є причиною міграції до сусідніх країн та в інші міста України, причиною для зменшення відсотку безробітних може бути підтримка та розвиток підприємницької діяльності, малого та середнього бізнесу а також самозайнятості.

Екологічна ситуація в громаді прийнятна, рівень забруднення відповідає нормам, чисте повітря, ліси, річки – це все те, що дала нам природа і саме в цій

громаді людина поки не приклала туди свої руки, що неможна сказати про стан дорожнього покриття, адже велика частина доріг зруйнована та знаходиться в незадовільному стані, окрім автошляху М 02 (Кіпті — Глухів — Бачівськ (державний кордон із Росією)), який проходить через територію громади.

Відсутність транспортного сполучення. Від крайньої східної точки громади до найближчого міста (Глухів) приблизно 42 км, але в деяких населених пунктах люди не мають можливості відвідати місто із-за відсутності громадського транспортного сполучення.

Великі агрохолдинги, які створюють лише загрози та неприємності, не звертаючи уваги на місцеве населення, не надають достатньої кількості робочих місць; не дотримуються сівозміну під час вирощування сільськогосподарських рослин; проводять обробку полів не в зазначений законом час, токсичними препаратами поблизу пасовищ та земель, які обробляють селяни; в наслідок перенавантаження вантажних автомобілів руйнують дорожнє покриття.

Згідно вищеперерахованих проблем можна зазначити потреби молоді, які проживають в сільській місцевості:

- фінансова потреба;
- потреба в самореалізації;
- потреба в працевлаштуванні;
- потреба в освіті;
- потреба в дозвіллі;

За для задоволення потреб молодь покидає свою батьківщину, а іноді навіть і країну, тому потрібно впливати на розвиток та задоволення потреб молоді в громадах.

Чому цільовою аудиторією ми обрали молодь? Існувала у нас гіпотеза, що більшість молоді (18-35 років) бажає самореалізувати себе та мати власну справу. Підтвердження гіпотези відбулося шляхом проведення online опитування серед молоді за допомогою власно-розробленої анкети – додається (додаток 1). Всі відповіді респондентів були занесені до таблиці (див. додаток 2).

В опитуванні прийняли участь 20 осіб віком від 18 до 35 років. З них 10 чоловічої та 10 жіночої статей (див. додаток 3 діаграма 1).

На питання «Чи працюєте ви зараз» отримали такий результат, що лише 20% працює, інша решта «ні», це може бути зумовлено тим, що молодь навчається, або ж її не влаштовують умови праці або заробітна платня (див. додаток 3 діаграма 2).

Відповіді на питання 4 «Чи задумувались Ви над своє майбутньою професією?» були такими: 5% не задумувались; 35% вже визначились з майбутньою професією; 5% вже визначились і працюють; і 55% задумувались, але не визначились. Це свідчить про те, що низький рівень профорієнтаційної роботи молоді та низький рівень працевлаштування (див. додаток 3 діаграма 3).

На даний момент, молодь – активна частина населення, яка прагне розвитку. 40% опитуваних відвідували тренінги з «підприємництва» (див. додаток 3 діаграма 4). Цікаво, що на наступне питання «Чи хотіли б Ви займатись підприємництвом» 75% молоді зазначило «так» і лише 5% «ні», а також 5% «вже займаюсь..» та 15% «важко відповісти» (діаграма 5).

Самозайнятість для молоді -це один з шляхів працевлаштування, і 90% опитуваних зазначили свою зацікавленість в пошуках можливостей самозайнятості (див. додаток 3 діаграма 6).

Метод «Група взаємодопомоги» для більшості молоді виявився зовсім незнайомим, а саме 45%. Лише 15% респондентів знають що це таке, і 45% можливо здогадуються (див. додаток 3 діаграма 7).

Виходячи з того, що більшість молоді не знає що таке «група взаємодопомоги» ми припускаємо що це і вплинуло на відповіді в 9 питанні, а саме 55% зазначили що не мають бажання бути учасником групи взаємодопомоги у пошуках можливостей самозайнятості, натомість 45% з радістю прийняли б участь (див. додаток 3 діаграма 8).

Отже, провівши анкетування, серед молоді нами було виявлено бажання самореалізуватися та мати власну справу (75%), а також цікавість з приводу пошуків можливостей самозайнятості (90%), тому наша гіпотеза про те, що ідея нашої роботи буде цікава саме молоді – підтверджується.

1.4. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

Як ми вже зазначали у своїй роботі, основною метою створення груп взаємодопомоги буде пошук варіантів самозайнятості серед молоді в громаді.

Основним документом, регулюючим нашу діяльність є Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, в якій зазначається про розвиток молоді та сприяння їх працевлаштуванню для розвитку громади та підвищення її економічної спроможності.

Для молоді у громаді основною проблемою є ринок праці, який не спроможний задовольнити попит, з метою зменшення різниці попиту та пропозицій на ринку праці в кожній громаді планується відкриття нових робочих місць, шляхом розбудови інфраструктури громади, відкриття нових закладів та центрів.

Державна молодіжна політика України - це системна діяльність держави у відносинах з особою, молоддю, молодіжним рухом, здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій сферах і спрямована на створення

соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантії життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України.

Пріоритетами державної політики у молодіжній сфері до 2027 року:

- Безпека (підвищення безпечності середовища і посилення життєстійкості молоді);
- Здоров'я (формування навичок здорового способу життя, розвиток та збереження фізичної культури, культури здорового харчування та психогігієни);
- Спроможність (підвищення рівня участі молоді в суспільному житті, її конкурентоспроможність, формування молоді, громадянських компетентностей);
- Інтегрованість (підвищення самостійності, мобільності, соціального та культурного включення в українське суспільство та світ).

Високий рівень безробіття (13.6%) серед молоді дає підстави приділяти увагу розвитку ринку праці, і тому в Державних програмах регіонального розвитку описано заходи для реалізації завдань з даної тематики.

Державна стратегія розвитку до 2027 року в сфері праці передбачає:

- Запровадження методики вивчення потреб ринку праці в регіонах та формування державного замовлення на підготовку фахівців відповідного напрямку для регіонів.
- Сприяння розвитку різних форм кооперації, фермерства, забезпечення доступності ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції, інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції; запровадження нових технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини.

- Стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва на сільських територіях, насамперед віддалених та з низькою щільністю населення...

Питання працевлаштування молоді регулюються статтею 7 Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді», відповідно до якої держава гарантує працездатній молоді рівне з іншими громадянами право на працю.

Загальні вимоги до працевлаштування молодих спеціалістів регулюються ст. 197 Кодексу законів про працю України (КЗпПУ). Межі дії частини другої ст. 197 Кодексу, залежать від визначення поняття молодих спеціалістів. Частина 12 ст. 7 Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» формулює таке визначення поняття молодих спеціалістів, а саме: «до молодих спеціалістів належать випускники державних вищих навчальних закладів і професійно-технічних училищ, потреба в яких визначена державним замовленням».

З метою ефективного виконання молодіжної політики та розвитку ринку праці в Україні успішно діють ряд міжнародних організацій та мережа громадських об'єднань. На разі в Україні є діючі проекти та програми у сфері працевлаштування молоді.

Міністерство молоді та спорту України за підтримки Програми розвитку ООН в Україні розробили Концепцію Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021-2025 роки. Метою якої є: створення можливостей для самореалізації та розвитку потенціалу молоді в Україні, підвищення конкурентоспроможності та активної участі в суспільному житті і розвитку українського суспільства. Одним із завдань програми є: створення умов для працевлаштування молоді (забезпечення первинної і вторинної зайнятості та самозайнятості молоді).

У країні за ініціативи Державної служби зайнятості вже котрий рік реалізовується соціальний проект під лозунгом “Живи та працюй в Україні”, головною метою якого є активізація молоді на ринку праці України. Організатором проекту виступила служба зайнятості за підтримки органів місцевої влади та самоврядування. У рамках проекту відбуваються інформаційні активності, спрямовані на якнайшвидший пошук роботи для безробітних та підбір вакансій для роботодавців. Зокрема, в рамках проекту, проходять ярмарки вакансій на найбільш значущих підприємствах регіонів.

З метою попередження молодіжного безробіття служба зайнятості створила Всеукраїнський кадровий резерв, що собою являє технологію швидкого пошуку і підбору кадрів на запити роботодавця. Ця технологія також передбачає онлайн профорієнтацію та професійну діагностику, а також дистанційне навчання потенційних працівників необхідним навичкам, що є затребуваними для будь-якої професії.

Також на базі центрів зайнятості проводяться онлайн вебінари «Самозайнятість молоді під час карантину» метою яких є робота над активізацією безробітної молоді під час карантину. Основний акцент зустрічі – не боятись змін, тобто, в умовах карантину самовдосконалюватись, займатись самоосвітою.

На Вінниччині стартував проект «Joint Organization to Unite Rural Networks of Entrepreneurial Youth – JOURNEY» («Спільні зусилля з об’єднання мереж підприємницької молоді із сільської місцевості»), метою якого є зниження рівня безробіття та сприяння розвитку підприємницького потенціалу сільської молоді.

Проект надасть можливість фахівцям, які працюють з молоддю з України, Азербайджану та Грузії набути навичок менторства, а також знань, методів та інструментів задля підтримки сільської молоді та молодих підприємців. Крім цього, сприяння підприємницькій освіті та забезпечення

менторів і молоді необхідними інструментами для розвитку підприємницьких навичок також відбуватиметься шляхом он-лайн навчання, обміну досвідом та кращими практиками.

Особливо важливим є те, що для учасників проекту передбачено вивчення досвіду Європейського Союзу у форматі діалогу між молоддю з сільської місцевості, що проживають країнах ЄС та в країнах Східного партнерства.

1.5. Теоретичні засади (принципи)

Принципи професійної етики соціального працівника, на яких побудоване наше дослідження - це основні правила нашої діяльності. Також - це наші внутрішні переконання, погляд на явища, що визначає поведінку під час розробки створення та роботи групи взаємодопомоги. **[Глобальні ет принц]**

Етичні принципи розроблені для того, щоб сприяти прагненням соціального працівника дотримуватись найвищих можливих стандартів етичної практики.

Існують такі глобальні етичні принципи:

1. Принцип визнання гідності людини.
2. Сприяння правам людини.
3. Сприяння соціальній справедливості:
4. Сприяння праву на самовизначення.
5. Сприяння праву на участь.
6. Повага конфіденційності та приватності.
7. Ставлення до людей як до цілісних індивідів.
8. Етичне використання технологій та соціальних медіа.
9. Професійна доброчесність.

За основу роботи взято такі принципи, як:

Визнання гідності людини. Визнаючи природжену гідність усіх людей, соціальні працівники прагнуть до емпатійних відносин і буття для іншого (людини, з якою соціальні працівники працюють або від імені якої діють) однією з основ етичної практики, де соціальний працівник надає унікальному іншому ті права, якими він володіє сам. Ідея полягає в тому, щоб поводитися з усіма людьми, з якими ми будемо працювати, як вони хочуть, щоб до них ставились, і як би ми хотіли, щоб ставились до нас.

Сприяння правам людини. Ми як соціальні працівники підтримуватимемо фундаментальні та невід'ємні права всіх людей і будемо намагатися сприяти їм. Соціальна робота базується на повазі до природженої цінності та гідності всіх людей, на повазі до індивідуальних і соціальних, громадянських прав, що з них випливають.

Сприяння праву на самовизначення. Під час роботи групи взаємодопомоги, ми як соціальні працівники маємо поважати і підтримувати право людей приймати власні рішення та робити вибір, якщо це не загрожує правам та законним інтересам інших людей. І не нав'язувати власних думок та поглядів, але намагатися залучати інших учасників для обговорення певних проблем/питань, за для того, щоб людина могла об'єктивно «подивитися з усіх сторін» та почути думки зі сторони.

Сприяння праву на участь. Соціальні працівники працюють над зміцненням самооцінки та можливостей людей, сприяючи їх повній участі у всіх аспектах ухвалення рішень та дій, які впливають на їхнє життя.

1.6. Групи взаємодопомоги як метод соціальної роботи

Від моменту зародження цивілізації вже починало існувати таке явище як взаємодопомога, коли у суспільному житті група людей допомагала один одному. На межі XIX та XX століття мислитель Петро Кропоткін проводив аналіз свідчень існування такого явища, як елементу суспільного життя. У

своїй праці «Взаємна допомога jako чинник розвитку» доводив дієвість взаємодопомоги як одного з причин того, що людство вижило як рід, а також у праці були зазначені моменти, що взаємодопомогу використовують не тільки люди, а й тварини.

Під час роботи в групі самопомоги, учасник стає впевненішим у собі та своїх силах. Зазвичай об'єднання як група має сильніший вплив, індивідуальна ніж робота кожного. Всередині групи можливі зміни долі людей, зміна їх навколишнього світу. Також група здатна покращити особисте життя учасників шляхом нових знайомств та позбавити від присутнього почуття ізольованості та забезпечення всередині групи моральною підтримкою, інформацією.

Найчастіше організація груп взаємодопомоги – це перший крок, адже згодом діяльність групи набуває ширших масштабів, мова йде про те, що члени групи, займаючись вирішенням своїх питань починають бачити їх у широкому соціальному контексті. На цій підставі вони вступають у взаємодію з владою, добиваючись прийняття загальнодержавних рішень, що будуть враховувати потреби та проблеми, що можна буде легше подолати певним категоріям людей у межах усього суспільства.

Група взаємодопомоги – це добровільне неформалізоване об'єднання людей (від 4 до 20 осіб), які мають схожий досвід, інтереси та проблеми. Під час створення групи самостійно визначають тематики та напрям діяльності, в центрі уваги – обговорення спільно-існуючої проблеми, допомога один одному у пошуку шляхів вирішення. Також це можуть бути систематичні зустрічі, або несплановані (спонтанні).

Основною метою роботи групи є – допомога самому собі, перебуваючи в оточенні людей з аналогічними проблемами.

Засади, на основі яких функціонує група взаємодопомоги:

1. Добровільність. Всі учасники добровільно приймають участь в усіх зустрічах та заходах;
2. Допомога самому собі. Тобто кожен учасник має на меті допомогти собі з вирішенням проблеми/питання, а вже потім – допомога іншим;
3. Напрямок роботи групи, мету та методи розробляються самими учасниками;
4. Тривалість. Активна допомога та співпраця між учасниками протягом тривалого проміжку часу;
5. Існування групи без професіоналів, можливе лише залучення експертів на деякі зустрічі;
6. Регулярність зустрічей, що визначається самими ж учасниками групи;
7. Конфіденційність та анонімність всього що відбувається всередині групи, тобто не розголошення третім особам;
8. Активність учасників та відповідальність кожного за самого себе та групу.

Перевагами методу є те, що:

- дотримання принципу «рівний – рівному» дає змогу легше змінити сою поведінку та ставлення до певного питання, адже учасники групи схожі досвідом, потребами, проблемами;
- досвід учасників, неважливо позитивний чи негативний, адже будь-який допомагає іншим знайти правильну відповідь на питання та спланувати подальші дії;
- під час роботи в групі, кожен учасник відчуває єдність, впевненість в тому, що ти не один з цією проблемою/питанням і воно цікавить інших;
- розуміння в групі знайти легше, адже бувають такі моменти, які зрозуміти може лише та людина, яка пережила це, або мала в своєму житті щось подібне;
- невелика кількість учасників, що дозволяє деяким особам розкритися та говорити про свої проблеми відкрито.

Тому даний груповий метод соціальної роботи має право на існування, адже перераховані переваги можуть дати результат стосовно вирішення життєво важливих питань для суспільства.

На сьогоднішній день в Україні поняття «самодопомоги» використовується в соціальній роботі та роботі служб соціальної допомоги і означає:

- обмін інформацією, про те як і що роботи в проблемних ситуаціях;
- створення почуттів того, що люди не на самоті зі своїми проблемами, а й мають однодумців, які здатні прийти на допомогу та підтримати.

Прикладами дієвості роботи груп є такі створені неформальні об'єднання як:

- група взаємодопомоги «Світлиця пані Оксани», яка діє у Грицьківській громаді, метою якої є створення групи за для задоволення потреб жінок, що проживають в селах у культурному спілкуванні, позитивному вихованні дітей та доступу до розвиваючої інформації.
- Група батьків дітей інвалідів центру ранньої медико – соціальної реабілітації (діти з розумовими вадами, хворобою Дауна, дитячим церебральним паралічем тощо). Причиною організації роботи у формі взаємодопомоги полягає в тому, що всіх учасників об'єднує одна проблема, їх мотивація майже однакова, кожен із учасників володіє частиною інформації про вирішення певної цілі, тощо. Крім того, місцевий рівень допомоги цій категорії населення з боку державного соціального забезпечення – майже відсутній. Завданням групи є: психологічна підтримка батьків дітей з обмеженими можливостями, формування здорової мотивації в житті, обмін досвідом та вирішення проблем, розвиток доброзичливих зв'язів між батьками, організація дозвілля, розвиток світогляду...
- Група самодопомоги «Надія+» (неодноразово засуджені кіровоградської виправної колонії №6). Група осіб, які неодноразово потрапляли за

грати, але деяких ув'язнених такий ритм життя цілком задовольняє, а деяких – ні, тому після виходу з колонії вони намагаються соціалізуватися шляхом створення сім'ї, працевлаштування, роботи над деліквентною поведінкою та зміни оточення, але такі спроби знову приводили їх за ґрати. Тому було прийнято рішення сформувати таку групу, де кожен міг би поділитися своєю проблемою та отримати підтримку від інших, також метою групи є надання почуття єдності, та сили в тому, що ти перед проблемою не один.

- Група самопомоги для людей з інвалідністю, залежних, співзалежних. Причиною створення групи було звернення активного мешканця до служби соціальної допомоги смт. Бородянка, що має фізичну ваду, та знає все про життя людей з подібними проблемами в сучасному світі, для того щоб відчувати потрібність соціуму, реалізувати себе як особистість та допомогти один одному.

Всі вище перераховані діючі групи взаємодопомоги в Україні в планах на майбутнє мають розширення своїх меж та кордонів, залучення нових учасників за для взаємної допомоги та вирішення проблем.

Висновки до розділу 1

Отже, можна сказати, що використання методу груп взаємодопомоги для вирішення питання працевлаштування молоді в науковій літературі не зазначено, тому для нас це перший крок для апробації дієвості даного методу щодо активізації молоді в громаді та пошуку креативних ідей щодо вирішення проблеми безробіття молоді в громаді шляхом самозайнятості.

Після інтерпретації понять стає зрозуміло, що самозайнятість це одна з форм трудової зайнятості, що передбачає самостійну організацію власної трудової діяльності а саме самостійне розпорядження вигодами від цієї діяльності та несення всіх пов'язаних із нею ризиків.

Аналізуючи наукову літературу та ситуацію в Есманьській громаді було визначено, що фінансова потреба та потреба в працевлаштуванні є основними потребами молоді в громаді. Провівши анкетування, де респондентами були особи від 18 до 35 років нами було виявлено бажання самореалізуватися та мати власну справу (75%), а також цікавість з приводу пошуків можливостей самозайнятості (90%).

Основним документом, регулюючим нашу діяльність є Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, в якій зазначається про розвиток молоді та сприяння їх працевлаштуванню для розвитку громади та підвищення її економічної спроможності.

Тож, самозайнятість можна вважати ефективним, дієвим засобом соціально-економічного, соціально-політичного розвитку країни. Необхідність розв'язання проблеми самозайнятості в Україні та залучення молодих людей до цієї сфери економічного життя вимагає розроблення програми підготовки молоді до успішної індивідуальної діяльності та відстеження динаміки сформованості в неї досвіду у сфері самозайнятості. В основі розв'язання цієї проблеми насамперед з'ясування психологічних особливостей ставлення молоді до самозайнятості. Ідеться про подолання суперечності між потенційними можливостями самозайнятості для молоді і недостатнім рівнем її залучення до цієї сфери, зокрема через недостатню наукову розробленість психології самозайнятості.

РОЗДІЛ 2. АПРОБАЦІЯ

2.1 Розробка інструментарію дослідження

Група взаємодопомоги – це добровільне неформалізоване об'єднання людей (від 4 до 20 осіб), які мають схожий досвід, інтереси та проблеми. Під час створення групи самостійно визначають тематики та напрям діяльності, в центрі уваги – обговорення спільно-існуючої проблеми, допомога один одному у пошуку шляхів вирішення. Також це можуть бути систематичні зустрічі, або несплановані (спонтанні).

Основною метою групи є – допомога самому собі, перебуваючи в оточенні людей з аналогічними проблемами, тобто у нашому випадку це – допомога самому собі та оточуючим, які мають однакову проблему стосовно зайнятості та планують вирішення її шляхом самозайнятості.

Причина взаємодопомоги – допомагаючи іншим у пошуці можливостей самозайнятості – ти допомагаєш сам собі.

Організація та зміст роботи групи взаємодопомоги:

Тематика групи. Основна тематика груп може стосуватися актуальних питань серед цільової аудиторії, або пошук можливих шляхів подолання проблем осіб які опинилися в СЖО.

Форми та методи роботи. Під час проведення груп взаємодопомоги доцільно використовувати методи що застосовуються під час групової соціальної роботи.

Організаційні питання. У роботі групи взаємодопомоги потрібно виділяти час на обговорення організаційних питань (5-10 хв.) якщо склад групи – постійний, то 1 раз на першій зустрічі, якщо ж склад групи міняється, то кожної зустрічі.

Регулярність зустрічей. Найкраще проводити зустрічі регулярно, наприклад: кожного понеділка о 18:00, або кожної останньої суботи місяця о 15:00

Чисельність групи. Кількість учасників може бути від 4 до 20, але потрібно пам'ятати, що чим більше учасників, тим менша ефективність роботи. Оптимальна кількість учасників 6-8 осіб.

Протоколи зустрічей. Кожну проведену зустріч групи взаємодопомоги бажано фіксувати, адже потім ці дані можна використати для аналізу, оцінки якості проведення, планування подальшої роботи.

Завершення групи. Як показує досвід інших створених груп, то вони можуть існувати самостійно, або завершити існування за бажанням учасників, або група взаємодопомоги може перерости у нову громадську організацію, або просто розпастися.

Програма групи взаємодопомоги «Пошук можливостей самозайнятості молоді в громаді» в онлайн форматі:

Тематика групи: «Пошук можливостей самозайнятості молоді в громаді»

Форми та методи роботи у групі: мозковий штурм, інформування, обговорення, питання-відповіді.

Регулярність зустрічей: визначається учасниками групи (колективно), або за потреби учасників.

Чисельність групи: планується залучення від 4 до 20 осіб.

Протоколи зустрічей: кожна зустріч фіксуватиметься.

Залучення учасників: відбувалося в онлайн форматі через такі канали комунікації:

- особиста сторінка в соціальних мережах Facebook та Instagram (адже в підписниках\друзях знаходиться цільова аудиторія (молодь Есманьської ТГ) так як сам родом звідти);
- Особиста сторінка голови територіальної громади в соціальній мережі Facebook;
- Місцеві групи в соціальній мережі Facebook: «с. Фотовиж Есманьської селищної ради», «Есманьська селищна рада», «Відділ культури, молоді і спорту Есманьської селищної ради», «с. Пустогород Есманьської селищної ради», «Група Вільнослобідський б.к.».

Шляхом розповсюдження інформаційного оголошення стосовно створення групи взаємодопомоги з інформаційним супроводом (див. Додаток 4).

План першої зустрічі групи:

1. Привітання і мета зустрічі:
Представитися, подякувати за візит учасників, коротке повідомлення про себе, оголошення мети створення групи взаємодопомоги;
2. Знайомство:
Запропонувати усім коротко представитися та розповісти про те, чому вирішили долучитися.
3. Представлення, визначення та обговорення правил роботи групи:
Запропонувати заздалегідь прописані правила, та отримати зворотній зв'язок, надати можливість групи доповнити список правил;
4. Вибір ведучого на наступну зустріч:
Пояснити, що в групах самопомоги немає ведучих, такі зустрічі груп проводять учасники, тому запропонувати проведення наступної зустрічі учасникам.
5. Основна частина роботи групи під час зустрічі:
Оголосити тематики спілкування зустрічі, та обговорення, пошук можливостей самозайнятості молоді в Есманьській територіальній

громаді, інформування, представлення можливих прикладів та самозайнятих осіб.

б. Завершальна стадія:

Обговорити дату наступної зустрічі, подякувати за долучення, оголошення подальших планів роботи та тематик, долучення до вже існуючої Telegram групи «Можливості самозайнятості».

Привітання і мета зустрічі:

Доброго дня мене звати Владислав, я студент 4-го курсу Сумського Державного Університету спеціальності «соціальна робота». Взагалі-то група взаємодопомоги – це добровільне неформалізоване об'єднання людей, які мають схожий досвід, інтереси та проблеми. Створення нашої групи має на меті пошук можливостей самозайнятості молоді віком від 18 до 35 років у Есманьській територіальній громаді.

Знайомство:

Кожен учасник називає своє ім'я та 3 факти про себе, той хто представляється наступним повторює ім'я та факти попереднього.

Правила роботи групи:

Правила роботи в групі варто приймати спільно, важливо, щоб кожен учасник взяв участь в обговоренні правил, та міг вільно висловити свої думки.

Передбачені основні правила роботи в групі:

1. Конфіденційність інформації:

Інформація, що озвучується учасниками від свого імені залишається всередині групи, можна використовувати інформацію в узагальненому вигляді, або без уточнення особистостей;

2. Ввічливість:

Дотримуватися правил етикету, уважності та люб'язності до інших учасників;

3. Повага думки іншого, не можна:

А) критикувати, оцінювати розповіді та думки інших;

Б) перебивати;

В) радити іншим, адже як відомо, добрі поради є добрими для нас самих, а не для когось іншого;

4. Говорити від свого імені:

Основну увагу учасників потрібно зосередити на самопізнанні, самоаналізі та рефлексії, тому потрібно не вживати такі.

Визначення очікувань учасників від даного заходу та роботи групи:

Які Ваші очікування від зустрічі?

Які Ваші очікування від роботи групи?

Основна частина:

Використання методів соціальної роботи в групі: обговорення, мозковий штурм, інформування та питання відповіді.

- використовуючи метод мозкового штурму з'ясувати що означає поняття «самозайнятість» (висловлювання кожного з учасників).
- проінформувати щодо визначення поняття «самозайнятість» відповідно до ст. 14 Податкового кодексу України;
- обговорити можливості самозайнятості, що відомі учасникам;
- з'ясувати, які з перелічених можливостей доступні молоді в Есманьській громаді;
- використовуючи метод мозкового штурму з'ясувати: «Чи є самозайняті особи в Есманьській територіальній громаді»;
- продемонструвати приклади можливостей самозайнятості;
- обговорити наведені приклади;

Завершальна стадія:

Обговорити дату наступної зустрічі, подякувати за долучення, оголошення подальших планів роботи та тематик зустрічей (зустріч з успішною самозайнятою особою задля можливості поставити запитання та отримати відповіді на них; зустріч з працівником ЦЗ за для обговорення можливості стосовно програми підтримки самозайнятості ЦЗ в громаді), долучення до вже існуючої Telegram групи «Можливості самозайнятості».

2.2 Проведення дослідження

Експериментальна частина дослідження відбувалась в форматі онлайн заходів, на це вплинуло декілька факторів, а саме:

- карантинні обмеження;
- доступність, адже ми припускали, що учасники будуть з різних куточків громади, а саме формат «онлайн» дає можливість об'єднати молодь на відстані.

На початковому етапі проведення була комунікація з головою територіальної громади стосовно залучення молоді до групи взаємодопомоги стосовно пошуку варіантів самозайнятості для молоді в громаді, і прийнято рішення інформувати осіб віком від 18 до 35 років через особисту сторінку Facebook та Instagram та місцеві групи громади в соціальній мережі Facebook та створено окрему групу для комунікації учасників в Telegram (див. Додаток 4).

Перша зустріч відбулась 27-го квітня о 17:00 метою якої було знайомство учасників, інформування про діяльність та мету групи взаємодопомоги. До зустрічі доєдналось 5 осіб. Зустріч відбувалась за розробленим нами планом та програмою, було обговорено можливі варіанти самозайнятості молоді в Есманьській громаді.

Під час зустрічі учасники поділились власним досвідом та знаннями стосовно самозайнятості, а також обговорено програму підтримки центром

зайнятості, обговорено можливу діяльність молоді в аграрній сфері, бджільництві та тваринництві. Учасники ділились власним досвідом щодо вирощування деяких культур, розведенням бджіл, кроликів.

Наперед нами було заготовлено приклади для демонстрації, це діяльність молочного кооперативу «Еком», що діє в с. Чесники на Прикарпатті, та відео від ТОВ «Медіа Фенікс» стосовно самозайнятості на 30-ти сотках землі.

Під час зустрічі учасниками було ініційовано розглянути таку можливість самозайнятості для молоді, як створення громадської організації, участь у всеукраїнських та міжнародних грантових програм підтримки підприємництва.

Інформація про проведення заходу була відображена в соціальних мережах з метою залучення нових учасників.

Наступна планова зустріч відбулась 15-го травня, під час якої відбувалося обговорення всіх раніше озвучених можливих варіантів самозайнятості, та відбувся пошук програм підтримки самозайнятості/підприємництва. В результаті пошуку було знайдено YouTube канал «ЧАС ЗМІН» на якому подається інформація про існуючі гранти, надаються рекомендації стосовно того як отримати допомогу від гранту, показується успішний досвід та історії успіху, а також знайдено інформацію про грант «Український Фонд стартапів» на 2021 рік, метою якого є підтримати стартапи, проекти, що здійснюють будь-яку діяльність спрямовану на отримання прибутку та/або досягнення соціального ефекту шляхом випуску на ринок нових або вдосконалених технологій, товарів, послуг, організаційно-технічних рішень виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру в усіх видах економічної діяльності.

22-го травня о 17:00 на яку долучились 4 учасники, що були об'єднані однією спільною ідеєю стосовно своєї самозайнятості, а саме розведенням

бджіл, на зустрічі обговорювали саме цю можливість для молоді в громаді, так як Есманьська громада є аграрною, тобто велика частина території громади обробляється аграрними компаніями, фермерами, тому є можливість впровадження діяльності бджільництва медового напрямку, а також обговорювались інші можливі шляхи отримання прибутку в даній сфері, такі як: апітерапія, пакетне, матковивідне бджільництво, а також розглянуто можливість реалізації продуктів бджільництва (мед, віск, прополіс, перга, гомогенат, пилок, маточне молочко та інше).

Під час обговорення медового напрямку виникла потреба залучення експерта в цій справі, тому було прийнято рішення долучити до онлайн зустрічі бджоляра Страшко О. з м. Дніпро який утримує 87 бджолородин, і займається вже 7 років. Учасники ставили питання стосовно рентабельності пасіки, застосування технологій. Зустріч закінчилась обговоренням інформації стосовно державної підтримки бджільництва, а саме дотацій на кожну наявну бджолородину, а також компенсація витрат за придбану матку та бджолопакет.

Надалі існування групи взаємодопомоги припинилось, адже учасники що були об'єдналися в групу за інтересами, і вже не потребують таких планових та регулярних зустрічей, а продовжили неформальне спілкування, обмін досвідом та допомагають один одному.

2.3 Аналіз дієвості та визначення ефективності груп взаємодопомоги:

На початку роботи групи, тобто під час перших 20-ти хвилин зустрічі відчувається, що учасники долучилися для того, щоб отримати відповіді на свої запитання, однак згодом вони розуміють, що їхній власний життєвий досвід дуже цінний та може відіграти значну вирішальну роль у житті іншої людини, яка перебуває в тій же проблемі. І тут можливість допомоги іншим

стає не менш важливою частинкою роботи учасника, аніж отримати допомогу для себе.

Стосовно кількості учасників групи було помітно, що чим вона менша, тим ефективніша, адже нами було помічено, що під час першої зустрічі, коли доєдналося 6 учасників, то активність була меншою, адже кожен намагався почути думку іншого, не висловлюючи свою, а коли на третій зустрічі залишилося 4 особи, то можна сказати, що активність була в рази вищою, адже не було таких ситуацій, коли була тиша, це були суцільні обговорення ідей та діалоги стосовно можливостей самозайнятості в громаді, але такий ефект ще могло дати те, що люди вже були знайомі краще, та їм було комфортніше спілкуватися.

Учасників групи об'єднує місце-проживання та ситуація в Есманьській територіальній громаді стосовно пропозиції на ринку праці.

Проблема пошуку можливостей самозайнятості для когось здавалась неможливою та невирішуваною, але були й такі, що ділилися власним досвідом з приводу написання бізнес-планів та спроб в самозайнятості.

В результаті трьох зустрічей було розглянуто та обговорено всі можливі варіанти самозайнятості які були відомі учасникам та здаються можливими для втілення їх в реальність в Есманьській громаді молоддю, адже проблема безробіття існує, і молодь яка має бажання залишитися на своїй батьківщині має креативно підходити до питання зайнятості для того щоб в майбутньому фінансово забезпечувати себе та свою родину. Тож починати мислити потрібно ще в молодому віці, коли є час на спроби, які можуть бути і невдалими, але потрібно мати групу людей, котра готова буде допомогти, а саме обговорити та підказати нові ідеї, або виявити помилки та вирішити проблему/питання.

Розробка постеру з можливими варіантами самозайнятості молоді відбувалась під час кожної зустрічі, під час яких фіксувались всі можливі

варіанти, а в кінці було обговорення і створення самого постеру для молоді громади, який в подальшому буде доповнюватися та обговорюватися з головою громади та центром зайнятості, і лише після цих обговорень його буде представлено молоді громаді шляхом поширення в соціальних мережах.

Залучення успішної самозайнятої особи до зустрічі з учасниками групи додало мотивації та значно підвищили активність роботи під час зустрічі, що дає надію на вирішення проблемного питання «зайнятості» для молоді громади.

Діяльність групи самопомоги, учасники якої прийняли правило конфіденційності, була призупинена, адже 4 молоді людини об'єдналися в ініціативну групу за інтересами, і працюють над своєю самозайнятістю, допомагають один одному, обмінюються інформацією та впевнено йдуть до цілі. Ці особи з трьох різних сіл громади, що дає можливість їм бачити стан та отримувати інформацію ширше (не на рівні маленького села), тому можемо побажати лише успіху, та надіятись на те, що наш приклад роботи стане у нагоді молоді, соціальним службам та центру зайнятості громади, щодо вирішення питання безробіття молоді.

Висновки до розділу 2

Добровільне неформалізоване об'єднання людей (від 4 до 20 осіб), які мають схожий досвід, інтереси та проблеми це і є група взаємодопомоги, що має на меті допомогти у вирішенні питань та проблем людей.

Нами було розроблено програму групи взаємодопомоги *«Пошук можливостей самозайнятості молоді в громаді»* в онлайн форматі та апробовано її. Проведені нами зустрічі дали такий результат, що ми об'єднали 4-х молодих, ініціативних осіб з різних сіл громади, що в подальшому стане їм у нагоді, адже це досвід, інформація та допомога один одному.

Отже, об'єднання в групи взаємодопомоги – це не місце критики, конфліктів та дискусій, з якими людина може стикатися щодня. На зустрічах

кожен учасник користується повагою та цінністю серед групи, тут було відмічено спроби, перемоги та досягнення, якими не значними вони не були б. Обмін досвідом, це не аби яка допомога іншим стосовно пошуку відповіді на запитання. Робота групи допомагає кожному учаснику знайти свій шлях вирішення проблеми, що нам і вдалося побачити, коли учасники почали об'єднуватись за особистими інтересами для обміну досвідом, підтримки та спілкування, після чого потреба в зустрічі групи самодопомоги стала не такою вже і потребою, адже від учасників було отримано відповідь та подяку стосовно того, що вони вже отримали нові знайомства та опановують один з варіантів самозайнятості в громаді, що був обговорений на зустрічі.

ВИСНОВКИ

Аналіз наукової літератури дослідників у тематиці самозайнятості, котрі зробили значний внесок у розробку даного питання було визначено, що самозайнятість – є однією з форм трудової зайнятості, що передбачає самостійну організацію власної трудової діяльності а саме самостійне розпорядження вигодами від цієї діяльності та несення всіх пов'язаних із нею ризиків.

Стосовно використання методу груп взаємодопомоги для вирішення питання працевлаштування молоді в науковій літературі не зазначено, тому для нас це перший крок для апробації дієвості даного методу щодо активізації молоді в громаді та пошуку креативних ідей щодо вирішення проблеми безробіття молоді в громаді шляхом самозайнятості.

Складовою соціальної технології проектування варіантів самозайнятості молоді є група взаємодопомоги – це група, учасники якої, поділяючи певні особисті інтереси, маючи схожий досвід, об'єднуються для співпраці з метою реалізації власних потреб або потреб спільноти завдяки обміну інформацією, взаємопідтримки, іноді – представництва.

На думку експертів у галузі економіки, фахівців у галузі трудового права, соціальних працівників та психологів, розв'язання проблеми самозайнятості – це хоч і вимушений, але давно назрілий і практично найбільш ефективний спосіб самореалізації професійного становлення молоді в сучасних умовах децентралізації.

Основним документом, регулюючим нашу діяльність є Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, в якій зазначається про розвиток молоді та сприяння їх працевлаштуванню для розвитку громади та підвищення її економічної спроможності та стаття 7 Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді», відповідно до якої держава гарантує працездатній молоді рівне з іншими громадянами право на працю;

загальні вимоги до працевлаштування молодих спеціалістів регулюються ст. 197 Кодексу законів про працю України (КЗпПУ); частина 12 ст. 7 Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні»

Для молоді у громаді основною проблемою є ринок праці, який не спроможний задовольнити попит, з метою зменшення різниці попиту та пропозицій на ринку праці в кожній громаді планується відкриття нових робочих місць, шляхом розбудови інфраструктури громади, відкриття нових закладів та центрів, а також розвитком самозайнятості та підприємництва.

Етична дилема під час роботи групи взаємодопомоги. Ми як соціальні працівники поважаємо і підтримуємо право людей приймати власні рішення та робити вибір, якщо це не загрожує правам та законним інтересам інших людей. І не нав'язуємо особистих думок та поглядів, але намагаємося залучати інших учасників для обговорення певних проблем/питань, за для того, щоб людина могла об'єктивно «подивитися з усіх сторін» та почути думки зі сторони саме тих людей, котрі мають схожу проблему або досвід.

Добровільне неформалізоване об'єднання людей (від 4 до 20 осіб), які мають схожий досвід, інтереси та проблеми це і є група взаємодопомоги, що має на меті допомогти у вирішенні питань та проблем людей.

Основною метою групи є – допомога самому собі, перебуваючи в оточенні людей з аналогічними проблемами, тобто у нашому випадку це – допомога самому собі та оточуючим, які мають однакову проблему стосовно зайнятості та планують вирішення її шляхом самозайнятості. Причинами взаємодопомоги – є те, що допомагаючи іншим у пошуці можливостей самозайнятості – ти допомагаєш сам собі.

Діяльність групи передбачає дотримання загальноприйнятих норм і правил, допомогу самому собі та іншим у пошуку можливих варіантів вирішення питання/проблеми. Завершення діяльності групи взаємодопомоги

відбувається тоді, коли вже не існує потреби, або група досягла вищого рівня розвитку і не потребує постійних зустрічей.

Комунікація з головою територіальної громади та розробка програми групи взаємодопомоги *«Пошук можливостей самозайнятості молоді в громаді»* в онлайн форматі дало можливість апробувати даний метод. Проведені нами зустрічі дали такий результат, що ми об'єднали 4-х молодих людей в ініціативну групу за інтересами, які працюють над своєю самозайнятністю, допомагають один одному, обмінюються інформацією та впевнено йдуть до цілі. Ці особи з трьох різних сіл громади, що дає можливість їм бачити стан та отримувати інформацію ширше (не на рівні маленького села), тому можемо побажати лише успіху, та надіятись на те, що наш приклад роботи стане у нагоді молоді, соціальним службам та центру зайнятості громади, щодо вирішення питання безробіття молоді.

Отже, виконані нами завдання дають підстави говорити про те, що для роботи з ініціативною молоддю, адаптація методу «груп взаємодопомоги» можлива та показує позитивні результати у вирішенні проблем як особистих, так і проблем громади.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Спираючись на вищеперераховані отримані нами висновки можна надати рекомендації:

Для особистої подальшої роботи:

- Залучати учасників до заходів лише на добровільній основі, тоді інтерес учасників до тематики буде значно вищим.
- Під час залучення учасників враховувати кількість та час на проведення даної роботи
- Добровільно залучати учасників через онлайн групи різних соц. мереж в яких є велика кількість активних людей.
- Долучати експертів з даних питань, та використовувати попередній практичний досвід.
- Працювати з методом груп самопомоги в соціальній роботі, та адаптувати його під проблеми цільової аудиторії з урахуванням загального становища та потреб.

Тож основне що можна порекомендувати собі в подальшій роботі – це не зупинятися на проблемах, які постають перед нами на путі, потрібно їх вирішувати та рухатися постійно вперед і долати нові вершини в соціальній сфері, досягати результатів, змінювати світ на краще.

Глухівській міськрайонній філії Сумського обласного центру зайнятості необхідно:

Провести аналіз, виявити причини та фактори, що впливають на збільшення рівня безробіття серед молоді в громаді, зробити доступ в режимі онлайн до ринку праці в громаді, щоб люди могли шукати та відслідковувати певні цікаві їм вакансії, проведення інформаційних тренінгів, стосовно підтримки самозайнятості. Розробити інформаційний постер стосовно можливих варіантів самозайнятості в Есманьській ТГ.

Голові та старостам Есманьської територіальної громади:

Залучати закордонні інвестування для фінансової та інформаційно-правової підтримки активної молоді громади, стосовно розвитку самозайнятості. Під час планування Стратегії розвитку громади врахувати питання підтримки самозайнятості та налагодження діяльності стосовно залучення ініціативної молоді в громаду, за для розвитку громади та для того щоб молодь не покидала громаду в пошуках «кращого життя»

Особам віком від 18 до 35 років що проживають в Есманьській територіальній громаді:

- Об'єднуватися з однодумцями для обговорення та підтримки;
- Не зупинятися на початому, навіть якщо спершу ваша ідея здається програшною, йти до кінця та пробувати;
- Підтримувати комунікацію з центром зайнятості та місцевою владою за для вчасного інформування стосовно підтримки самозайнятості.
- Не обмежуватися підтримкою лише на місцевому рівні, шукати підтримку (гранти, конкурси) всеукраїнського та міжнародних рівнів;
- Планувати та продумувати кожен крок;
- Шукати можливості розвитку себе як самозайнятої особи саме в громаді.
- Не обмежувати себе тими вакансіями, що наявні на ринку праці в громаді, мислити ширше та створювати свою креативну справу.

Загалом треба підвищувати рівень поінформованості молоді стосовно можливих варіантів самозайнятості в Есманьській громаді, за для того щоб молодь залишалася жити та підтримувати громаду та її розвиток. Адаптація та застосування наявних методик роботи щодо пошуку варіантів самозайнятості з урахуванням вже наявного нашого досвіду роботи в цьому напрямку з-за допомогою створення групи самопомоги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Додаток 1

Анкета

«Група взаємодопомоги як метод пошуку можливостей самозайнятості».

Шановний учасник опитування, просимо Вас відповісти на представлені нижче питання. Опитування має анонімний характер, і отримані дані будуть використані тільки в узагальненому вигляді. Відповідаючи на кожне питання, вибирайте один варіант відповіді (якщо в формулюванні питання не вказано інше). Вся інформація надана Вами є конфіденційною.

1. Вкажіть Ваш вік?
2. Стать?
 - А) чоловіча; Б) жіноча
3. Чи працюєте Ви зараз
 - А) так; Б) ні
4. Чи задумувалися Ви над своєю майбутньою професією ?
 - А) так, задумувався, але не визначився;
 - Б) ні, не задумувався;
 - В) вже визначився з майбутньою професією;
 - Г) вже визначився та працюю;
 - Г) вже не працюю, на пенсії;
5. Чи відвідували Ви тренінги з підприємницької діяльності ?
 - А) так; Б) ні
6. Чи хотіли б Ви почати свою справу?
 - А) так; Б) ні
7. Чи цікаво Вам пошук можливостей самозайнятості?
 - А) так; Б) ні
8. Чи знаєте Ви що таке "група взаємодопомоги"?
 - А) так; Б)ні; В) є здогадки
9. Чи хотіли б Ви стати учасником групи з пошуків можливостей самозайнятості?
 - А) так; Б) ні

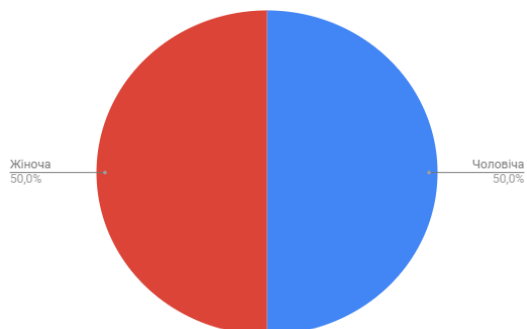
Додаток 2

Отметка времени	1. Вкажіть Ваш вік	2. Стать?	3. Чи працюєте Ви зараз?	4. Чи задумувалися Ви над своєю майбутньою професією ?	5. Чи відвідували Ви тренінги з підприємницької діяльності ?	6. Чи хотіли б Ви почати свою справу?	7. Чи цікаво Вам пошук можливостей самозайнятос ті?	8. Чи знаєте Ви що таке "група взаємодопомоги"?	9. Чи хотіли б Ви стати учасником групи з пошуків можливостей самозайнятості?
03.12.2020 23:48:05	18-35	Чоловіча	Ні	Так, задумувався, але не визначився	Так	Так	Так	Ні	Ні
03.12.2020 23:50:45	18-35	Чоловіча	Ні	Вже визначився з майбутньою професією	Ні	Так	Ні	Є згодки	Ні
04.12.2020 7:17:45	18-35	Чоловіча	Так	Вже визначився та працюю	Так	Так	Так	Є згодки	Так
04.12.2020 8:18:24	18-35	Чоловіча	Ні	Вже визначився з майбутньою професією	Ні	Вже займаюсь підприємництво м	Так	Ні	Ні
04.12.2020 10:32:56	18-35	Чоловіча	Ні	Так, задумувався, але не визначився	Так	Так	Так	Ні	Так
04.12.2020 10:35:10	18-35	Жіноча	Ні	Так, задумувався, але не визначився	Ні	Так	Так	Є згодки	Ні
04.12.2020 10:36:29	18-35	Жіноча	Ні	Ні, не задумувався	Ні	Важко відповісти	Так	Ні	Ні
04.12.2020 22:06:12	18-35	Жіноча	Ні	Так, задумувався, але не визначився	Ні	Так	Так	Так, знаю	Так
05.12.2020 19:04:18	18-35	Чоловіча	Так	Вже визначився з майбутньою професією	Ні	Ні	Так	Ні	Ні
06.12.2020 1:12:37	18-35	Чоловіча	Так	Так, задумувався, але не визначився	Ні	Так	Так	Ні	Так
07.12.2020 10:10:05	18-35	Жіноча	Ні	Вже визначився з майбутньою професією	Ні	Так	Так	Є згодки	Ні
07.12.2020 10:11:48	18-35	Жіноча	Ні	Вже визначився з майбутньою професією	Ні	Так	Ні	Ні	Ні
07.12.2020 10:23:29	18-35	Жіноча	Ні	Вже визначився з майбутньою професією	Так	Так	Так	Є згодки	Ні

07.12.2020 11:15:40	18-35	Чоловіча	Ні	Так, задумувався, але не визначився	Так	Так	Так	Є згоадки	Так
07.12.2020 12:22:25	18-35	Чоловіча	Ні	Вже визначився з майбутньою професією	Так	Так	Так	Є згоадки	Ні
07.12.2020 12:49:01	18-35	Чоловіча	Ні	Вже визначився з майбутньою професією	Ні	Так	Так	Так, знаю	Ні
08.12.2020 18:44:26	18-35	Жіноча	Ні	Так, задумувався, але не визначився	Так	Важко відповісти	Так	Так, знаю	Так
08.12.2020 20:15:08	18-35	Жіноча	Ні	Так, задумувався, але не визначився	Так	Так	Так	Ні	Так
08.12.2020 20:43:42	18-35	Жіноча	Так	Так, задумувався, але не визначився	Ні	Так	Так	Є згоадки	Так
08.12.2020 20:55:40	18-35	Жіноча	Ні	Так, задумувався, але не визначився	Ні	Важко відповісти	Так	Ні	Так

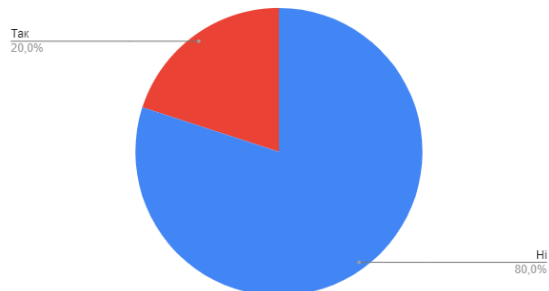
Діаграма 1

2. Стать? – количество

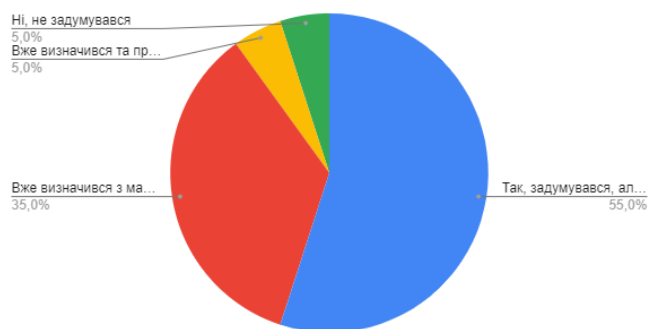
Діаграма 2

3. Чи працюєте Ви зараз? – количество

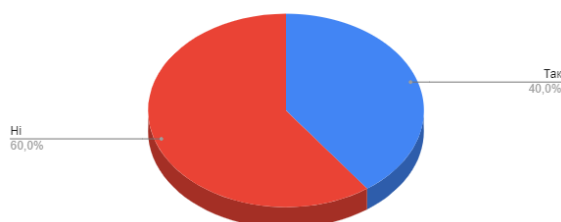
Діаграма 3

4. Чи задумувалися Ви над своєю майбутньою професією? – количество

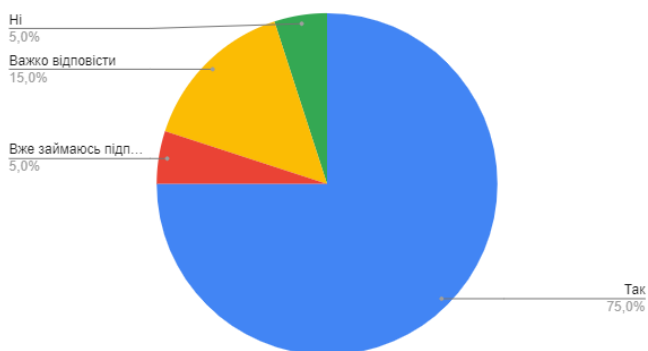
Діаграма 4

5. Чи відвідували Ви тренінги з підприємницької діяльності? – количество

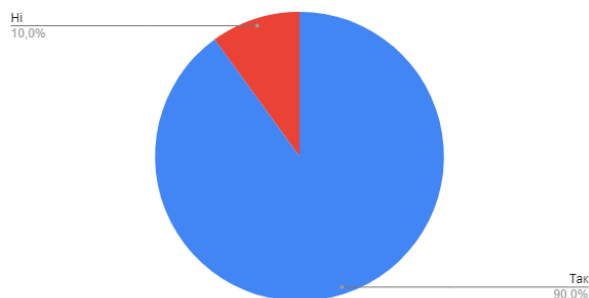
Діаграма 5

6. Чи хотіли б Ви почати свою справу? – количество

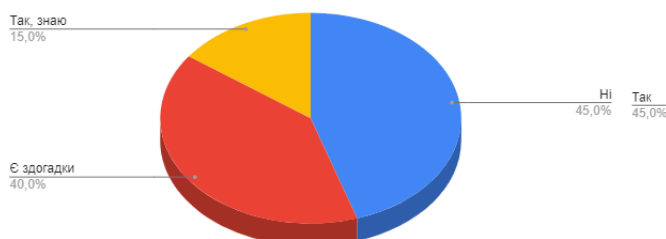
Діаграма 6

7. Чи цікаво Вам пошук можливостей самозайнятості? – количество

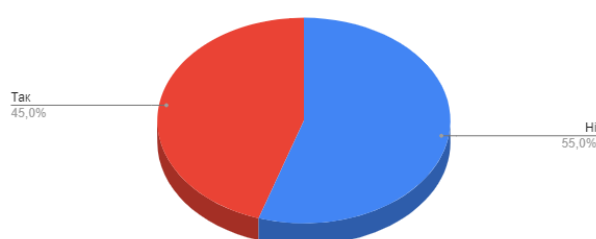
Діаграма 7

8. Чи знаєте Ви що таке "група взаємодопомоги"? – количество

Діаграма 8

9. Чи хотіли б Ви стати учасником групи з пошуків можливостей самозайнятості? – количество

Додаток 4

 Сергей Минаков
25 апреля · 🌐

**Пошук можливостей
самозайнятості молоді в
громаді**

**вік учасників: від 18
до 35 років**

час: 17:00

**перша зустріч
відбудеться
27.04.21**

**місце проведення: online
телефон для довідок:
380951729411 посилання
на telegram гнупу в описі 🙌👍👏👏👏👏**

 Владислав Рожок
24 апреля · 🌐

Увага! Шановна молодь Есманьської громади!
У вівторок (27.04.21) о 17:00 плануємо розпочати пошук можливостей самозайнятості для молоді нашої громади.
Якщо тобі від 18 до 35 років, то саме ти можеш стати учасником групи взаємодопомоги та сприяти в розвитку працевлаштування через пошук можливих варіантів самозайнятості, захід відбуватиметься на онлайн платформі meet. Посилання: meet.google.com/arh-mwlu-sxo
Запрошуємо до участі всіх бажаючих!
Також доєднуйтесь до telegram каналу, де буде вся інформація стосовно пошуку можливостей самозайнятості, для пошуку введіть в телеграмі: @samozaynyatist
Телефон для інформації 380951729411 - Владислав
Або пишiть в особисті повідомлення в messenger, viber, telegram.

**Пошук можливостей
самозайнятості молоді в
громаді**

**вік учасників: від 18
до 35 років**

час: 17:00

**перша зустріч
відбудеться
27.04.21**

місце проведення: online

АКТИВ
Чтобы а
раздел

← **Можливості самозайнято...** 4 підписники

Канал перейменовано на **Можливості самозайнятості**
27 квітня

Сьогодні (27.04.21) відбулася онлайн зустріч молоді для обговорення можливостей самозайнятості в Есманьській громаді. Учасники поділились власними знаннями та досвідом. Під час зустрічі панувала дружня атмосфера, яка спонукала до обговорення можливостей. Було обговорено можливості підтримки самозайнятості Центром зайнятості, діяльність в аграрній сфері, бджільництві та тваринництві, розглянуто приклад молочного кооперативу "Еком" що діє в с.Чесники, що на Прикарпатті, та переглянуто відео від ТОВ "Медіа Фенікс" стосовно самозайнятості на 30-ти сотках землі. Також було проговорено можливості створення громадських організацій, участі у всеукраїнських та міжнародних грантових програмах підтримки підприємництва. Дякую всім за долучення до обговорення. Далі буде...

10 ред. 22:17

← **с. Фотовиж Есманськ...** 🔍 ...

👍 Нравится 💬 Коментироват
🔗 Поделимся

 Владислав Рожок 24 апр. • 🌐

Увага! Шановна молодь Есманьської громади! У вівторок (27.04.21) о 17:00 плануємо розпочати пошук можливостей самозайнятості для молоді нашої громади....
Ещё

Пошук можливостей самозайнятості молоді в громаді

вік учасників: від 18 до 35 років

час: 17:00

перша зустріч відбудеться 27.04.21

місце проведення: online
телефон для довідок: 380951729411
на telegram групу в описі 🙌

← **Група Вільнослобідс...** 🔍 ...

Увага! Шановна молодь Есманьської громади! У вівторок (27.04.21) о 17:00 плануємо розпочати пошук можливостей самозайнятості для молоді нашої громади....
Ещё

Пошук можливостей самозайнятості молоді в громаді

вік учасників: від 18 до 35 років

час: 17:00

перша зустріч відбудеться 27.04.21

місце проведення: online
телефон для довідок: 380951729411
на telegram групу в описі 🙌